
Fra kalveskinn til datasjø – ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver NOU 2019:9

Kommentar på Jon Bings minneseminar 8.5.2019
Ranveig Gausdal, Oslo byarkiv

Generelt

- Nåværende *Lov om arkiv* [Arkivlova] er svært utdatert
- Utredningen er innovativ, uredd og tar høyde for digitale utfordringer
- Utkast til ny lovtekst har klare mangler

Formål

Arkivlova § 1: Føremålet med denne lova er å tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskingsmessig verdi eller som inneheld rettsleg eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelege for ettertida.

Formål

Utkast til ny formålsparagraf: Formålet med denne loven er å sikre dokumentasjon om samfunnet som skal kunne brukes til å forstå **samtid og fortid**, og til å bevare og videreutvikle Norge som rettsstat og demokrati.

(2) Loven skal særlig legge til rette for å

- a) fremme offentlighet og demokratisk deltakelse
- b) drive forsvarlig offentlig virksomhet
- c) fastsette, fremme og forsvare rettigheter og andre rettskrav
- d) utvikle kunnskap om kulturarven, kulturelt mangfold og grunnleggende samfunnsforhold
- e) legge til rette for vitenskapelig forskning og annen granskning
- f) ivareta enkeltpersoners og gruppers behov for å kjenne egen historie og kultur.

Mer spesifikt om dokumentasjonsplikt

- Gjeldende lov og forskrift forutsetter i for stor grad skjønnsmessige vurderinger
 - «dokument som blir til som lekk i ei verksemd»
 - dokumenter som «må reknast som saksdokument for organet, dersom dei er eller blir saksbehandla og har verdi som dokumentasjon»

Mer spesifikt om dokumentasjonsplikt

- Positivt med utredningens ambisjon om å formulere mer spesifikk dokumentasjonsplikt
- Lovutkastet fremstår ikke som særlig spesifikt
 - «virksomheter skal dokumentere sin eksterne kommunikasjon»
 - «Virksomheter skal dokumentere virksomhetsrelatert kommunikasjon til og fra personer i ledende stilling»
 - «Når en virksomhet treffer avgjørelse under utøvelse av offentlig myndighet skal virksomheten sørge for dokumentasjon»

Journalføringsplikten faller bort

- Forpliktelse til å journalføre faller bort
- Journalen er ikke lenger et godt verktøy for praktisering av innsyn
 - Fra dokumenter til data
- Foreløpig mangler alternative verktøy

Utvidelse av virkeområdet

- Dagens lov gjelder for «offentlege organ»
- Utvidet virkeområde i lovutkastet, for eksempel:
 - selvstendige virksomheter hvor det offentlige direkte eller indirekte har en samlet eierandel på mer enn 50 prosent
 - Virksomhet omfattet av første ledd som setter ut lovpålagte oppgaver til noen som ikke er omfattet av denne loven, skal sørge for oppfølging av dokumentasjonspliktene for disse oppgavene

Privatarkivfeltet

- Politisk ambisjon om «helhetlig samfunnsdokumentasjon»
- Gjeldende regelverk og praksis har stor grad av fokus på offentlig virksomhet
- Lite nytt i utredningen og lovutkastet
- Dagens lov: Riksarkivaren kan registrera visse privatarkiv som særskilt verneverdige.